

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Факультет економіки та інформаційних технологій
Кафедра фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан факультету економіки та
інформаційних технологій

Ю.М. Неговська

РОБОЧА ПРОГРАМА

СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки

другий (магістерський)

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

07 «Управління та адміністрування»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

075 «Маркетинг»

(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Маркетинг»

(найменування освітньої програми)

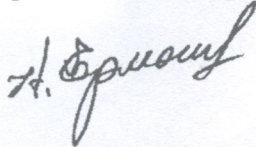
тип дисципліни

вибіркова дисципліна, професійної та практичної підготовки

2019 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

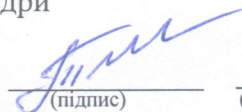

М.М.Єрмошенко

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін
протокол № 1 від «03» вересня 2019 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Т.М. Сугак
(прізвище, ініціали)

Розробники:

Бігдаш Володимир Дмитрович старший викладач кафедри фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: *українська*

Статус дисципліни: *вибіркова дисципліна професійної та практичної підготовки*

Передумови вивчення навчальної дисципліни: «Страховий менеджмент» базується на вивченні таких дисциплін: «Грошово-кредитні системи зарубіжних країн», «Страхування», «Фінанси», «Фінансовий ринок» і одночасно є основою для вивчення дисциплін: «Ринки фінансових послуг», «Кредитний менеджмент», «Фінансове посередництво», «Фінансовий менеджмент» та ін.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» є фінансові аспекти управління процесами створення та ефективного використання потенціалу страхових організацій.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредитів ECTS

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» є набуття здобувачами вищої освіти стійких знань:

- ♦ з теорії та практики управління страховою компанією;
- ♦ надання страхових послуг;
- ♦ оцінювання ризиків;
- ♦ урегулювання страхових претензій.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Страховий менеджмент» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері професійної діяльності, із поглибленим рівнем знань та вмінь інноваційного характеру та достатнім рівнем інтелектуального потенціалу для вирішення складних соціально-економічних завдань у певній галузі національної економіки, що характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу економічних процесів, явищ, механізмів та розуміння їх причинно-наслідкових зв'язків; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, використання інформаційних і комунікаційних технологій; проведення науково-дослідної, аналітичної та інноваційної діяльності з метою отримання нових знань та їх використання в різних сферах економіки.

Спеціальні (фахові, предметні) здатність проводити аналіз діяльності страховика та фінансовий аналіз страхової компанії з метою прийняття управлінських рішень з урахуванням стратегії розвитку страхової компанії в умовах невизначеності та ризику; розроблення та реалізація стратегічних планів діяльності страховика, аналіз змісту і структури основних бізнес-процесів страхової діяльності, власних досліджень та інтерпретації їх результатів, здатність до управління діяльністю страхової компанії на рівні організації, підрозділу, мережі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- основні наукові підходи та сучасні концепції розвитку фінансів та страхування;
- особливості і перспективи розвитку підприємницької діяльності в страхуванні;
- сутність, функції та роль страхового менеджменту в ринковій економіці;
- порядок проектування, реєстрації й ліцензування страхових організацій, зміст державного нагляду за їх діяльністю;
- принципи побудови раціональної структури страхової організації та повноваження органів її управління;
- принципи управління страховою компанією;
- значення і методи розроблення стратегічного плану діяльності страховика;
- сутність і способи активізації маркетингової діяльності в страхових організаціях;
- методи вивчення попиту на страхові послуги;
- технологію відбору ризиків на страхування і врегулювання страхових претензій;
- особливості управління грошовими потоками в страхуванні;
- умови і способи підвищення фінансової надійності страхової організації;
- процедури здійснення фінансового моніторингу операцій страховика.

вміти:

- розробляти місію, цілі та стратегічні завдання страховика;
- формувати раціональну структуру управління страховою організацією;
- організовувати процес бюджетування в страховій організації;
- досліджувати стан ринку страхових послуг;
- досліджувати попит на страхові послуги та організовувати ефективну систему їх продажу;
- оформляти договори страхування і контролювати їх виконання;
- оформляти документально страхові випадки та розраховувати розмір належних страхових виплат потерпілим;
- аналізувати діяльність страховика і пропонувати заходи, спрямовані на її поліпшення;
- визначати достатність коштів страхових резервів для забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками;
- визначати напрями ефективного розміщення страхових резервів та тимчасово вільних власних коштів страховика;
- забезпечувати контроль за фінансовою надійністю страхової компанії;
- здійснювати перевірку правильності проведення страховиками фінансових операцій;
- проводити фінансовий моніторинг у страховій організації.

володіти:

- науковими основами аналітичних досліджень, можливостями використання у цьому процесі загальнонаукових, економіко-логічних та економіко-математичних методів дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	ла б	с.р		л	сем.	пз	ла б	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхового менеджменту												
Тема 1. Комерційне страхування та його розвиток в Україні	11	2	2	-	-	7	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 2. Сутність і характерні риси страхового менеджменту	11	2	2	-	-	7	11	0,5	0,5	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	22	4	4	-	-	14	22	1	1	-	-	20
Змістовий модуль 2. Функції страхового менеджменту												
Тема 3. Планування страхової діяльності	9	1	1	-	-	7	9	0,25	0,25			8,5
Тема 4. Організація страхової компанії	9	1	1	-	-	7	9	0,25	0,25	-	-	8,5
Тема 5. Управління діяльністю страховика	11	2	2	-	-	7	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 6. Контроль та звітність страхової компанії	11	2	2	-	-	7	11	0,5	0,5	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	40	6	6	-	-	28	40	1,25	1,25	-	-	37
Змістовий модуль 3. Ключові напрямки страхового менеджменту												
Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю	11	2	2	-	-	7	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності	12	2	2	-	-	8	12	0,5	0,5	-	-	11
Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю	11	2	2	-	-	7	11	0,5	0,5	-	-	10
Тема 10. Управління фінансовою діяльністю страховика	12	2	2	-	-	8	12	0,5	0,5	-	-	11
Тема 11. Управління фінансовою надійністю страхової компанії	12	2	2	-	-	8	12	0,5	0,5	-	-	11
Разом за змістовим модулем 3	58	10	10	-	-	38	58	1,5	1,5	-	-	53
Усього годин	120	20	20	-	-	80	120	3,75	3,75	-	-	110

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхового менеджменту

Тема 1. Комерційне страхування та його розвиток в Україні

Основний зміст теми розкривається в питаннях: комерційне страхування, його зміст та сутність. Еволюція комерційного страхування. Зміст основних категорій комерційного ринкового страхування. Функції та принципи страхування. Види діяльності страховика. Тенденції розвитку комерційного страхування в Україні.

Тема 2. Сутність і характерні риси страхового менеджменту

Основний зміст теми розкривається в питаннях: поняття менеджменту страхової діяльності. Страхова організація як складна багатфункціональна система. Основні властивості системи: обмеженість, цілісність, взаємозалежність та взаємодія, структурність, ієрархічність та інші. Системний та ситуаційний підходи в менеджменті страхової діяльності. Принципи та функції менеджменту страхової діяльності.

Змістовий модуль 2. Функції страхового менеджменту

Тема 3. Планування страхової діяльності

Основний зміст теми розкривається в питаннях: економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи. Умови планування в менеджменті страхової діяльності. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності. Вимоги до поточного, оперативного та стратегічного планування страхової діяльності. Основні розділи типового бізнес-плану. Технологія складання та практичної реалізації планів в страховій компанії.

Тема 4. Організація страхової компанії

Основний зміст теми розкривається в питаннях: зміст і принципи організації страхової діяльності. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на створення різновидів організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності на вітчизняному ринку. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Акціонерна страхова компанія. Представництво, агентство, філія страхової компанії. Процес створення страхової компанії: реєстрація страховика як юридичної особи та надання юридичній особі статусу страховика. Спеціалізація страховика: страховики, що здійснюють страхування життя; страховики, що здійснюють загальні види страхування; страховики, що здійснюють перестрахування. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.

Тема 5. Управління діяльністю страховика

Основний зміст теми розкривається в питаннях: основні типи організаційних структур управління страхової компанії, їх переваги та недоліки. Обов'язки керівників вищої і середньої ланки, співробітників. Етапи вдосконалення організаційних структур. Стратегічний менеджмент страхової діяльності як динамічна сукупність взаємопов'язаних процесів: аналіз середовища, визначення місії та цілей, вибір та реалізація стратегії, оцінка і контроль реалізації стратегії. Види стратегій страхової діяльності. Стратегії бізнесу, функціональні стратегії та принципи їх формування. Складові оцінки та контролю реалізації стратегії. Стан та напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні. Підсистема кадрового менеджменту. Контролінг персоналу. Кадровий маркетинг. Система підготовки і перепідготовки персоналу та її організація. Роль менеджера в управлінні страховою компанією. Модель для аналізу та оцінки ділових якостей менеджера. Формування колективу страхової компанії та роль мотивації в страховій діяльності. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності. Пошук, обробка, аналіз та синтез інформації в страховій діяльності. Функції інформаційних систем в страховій компанії. Ціль, задачі і основні функції автоматизованих офісних систем в страхових компаніях. Структура офісної системи

Тема 6. Контроль та звітність страхової компанії

Основний зміст теми розкривається в питаннях: необхідність, сутність та призначення регулювання страхової діяльності. Склад системи правового регулювання страхових відношень. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України. Державний нагляд та регулювання страхової діяльності – завдання, функції, права й обов'язки. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг як спеціальний уповноважений центральний орган виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю та її функції. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку (страховиків, посередників). Функції контролю за діяльністю суб'єктів страхового ринку, забезпечення гласності їхньої діяльності і підтримки правопорядку в галузі тощо. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.

Змістовий модуль 3. Ключові напрямки страхового менеджменту

Тема 7. Управління маркетинговою діяльністю

Основний зміст теми розкривається в питаннях: сутність та складові страхового маркетингу.

Зміст та завдання управління якістю страхового продукту. Класифікація страхових послуг по ознакам – ринкової активності, економічній, юридичній, по обсягу страхового захисту тощо. Управління наданням окремих видів страхових послуг: управління їх розробкою, обсягом, структурою, якістю і реалізацією. Договір страхування як основний інструмент для реалізації страхового продукту добровільного та обов'язкового страхування. Схеми процесу розробки страхового продукту. Продуктові стратегії – розробка нового продукту (товарна складова), продаж страхового продукту на нових ринках (ринкова складова). Досягнення конкурентних переваг: економія витрат компанії та використання різних типів диверсифікації. Інноваційна діяльність страхової компанії та залучення ресурсів для цього. Управління портфелем конкретноспроможних страхових послуг. Концепція М.Портера при визначенні середовища страхового продукту і його конкурентні можливості. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультативної групи, фірми МакКінзі та інші. Управління системою продажів страхових продуктів Особливості страхової послуги як товару. Роль продажів

страхових продуктів в розвитку страхової діяльності. Поняття, типи й основні принципи функціонування систем продажів страхових продуктів. Переваги і недоліки різних систем продажів, їхній порівняльний аналіз і напрямки використання по видах страхових послуг.

Тема 8. Управління ризиками страхової діяльності

Основний зміст теми розкривається в питаннях: визначення поняття «менеджмент ризиків страхової діяльності», його мета і зміст. Процедури менеджменту ризиків у страховій діяльності. Особливість ідентифікації й оцінки ризиків страхової діяльності. Організаційно-технічні способи та фінансово-договірні способи управління ризиками. Особливість страхування і перестрахування ризиків діяльності страхової організації. Повний цикл управління ризиками і особливості основних етапів його застосування.

Тема 9. Управління перестраховальною діяльністю

Основний зміст теми розкривається в питаннях: визначення й зміст перестрахування. Законодавче регулювання перестраховальної діяльності. Принципи відшкодування, граничної сумлінності й особливості їх додержання. Принципи управління перестраховальною діяльністю. Норматив максимальної відповідальності. Управління пропорційним та непропорційним перестрахування. Факультативне та облігаторне перестрахування. Управління перестраховальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

Тема 10. Управління фінансовою діяльністю страховика

Основний зміст теми розкривається в питаннях: сутність, функції та склад фінансового менеджменту страхової компанії. Оцінка фінансових ресурсів страхової компанії, їхніх джерел і форм руху. Статутний капітал. Страхові резерви і страхові активи. Нормативні співвідношення між страховими активами і страховими зобов'язаннями. Аналіз страхових операцій, факторів управління ризиком і фінансових результатів (прибутком і рентабельністю). Планування фінансової діяльності страхової компанії. Річний і квартальний плани доходів і витрат. Контроль фінансових результатів і прибутку, обсягу страхових резервів і спеціальних фондів. Податковий менеджмент страхової діяльності. Управління інвестиційним портфелем: розміщення страхових резервів, власних коштів та інвестиційна діяльність. Фондовий ринок і робота на ньому. Управління фінансовою надійністю та платоспроможністю страховика. Управління формуванням та використанням прибутку.

Тема 11. Управління фінансовою надійністю стю страховика

Основний зміст теми розкривається в питаннях: Поняття і зміст фінансової надійності страховика та засоби її забезпечення. Управління портфелем страховика. Управління платоспроможністю страховика. Забезпечення вимог до статутного та гарантійного фондів. Власні кошти страхової організації, їх склад та управління ними. Формування, розміщення та управління страховими резервами. Управління активами як засіб підтримки платоспроможності страхової компанії. Напрями розвитку управління платоспроможністю вітчизняних страхових компаній

Підсумковий модульний контроль

Екзамен

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Комерційне страхування та його розвиток в Україні	2	0,5
2	Сутність і характерні риси страхового менеджменту	2	0,5
3	Планування страхової діяльності	1	0,25
4	Організація страхової компанії	1	0,25
5	Управління діяльністю страховика	2	0,5
6	Контроль та звітність страхової компанії	2	0,5
7	Управління маркетинговою діяльністю	2	0,5
8	Управління ризиками страхової діяльності	2	0,5
9	Управління перестраховальною діяльністю	2	0,5
10	Управління фінансовою діяльністю страховика	2	0,5
11	Управління фінансовою надійністю страхової компанії	2	0,5
Усього годин		20	3,75

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено	-	-
Усього годин		-	-

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Комерційне страхування та його розвиток в Україні	2	0,5
2	Сутність і характерні риси страхового менеджменту	2	0,5
3	Планування страхової діяльності	1	0,25
4	Організація страхової компанії	1	0,25
5	Управління діяльністю страховика	2	0,5
6	Контроль та звітність страхової компанії	2	0,5
7	Управління маркетинговою діяльністю	2	0,5
8	Управління ризиками страхової діяльності	2	0,5
9	Управління перестраховальною діяльністю	2	0,5
10	Управління фінансовою діяльністю страховика	2	0,5
11	Управління фінансовою надійністю страхової компанії	2	0,5
Усього годин		20	3,75

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Комерційне страхування та його розвиток в Україні	7	10
2	Сутність і характерні риси страхового менеджменту	7	10
3	Планування страхової діяльності	7	8,5
4	Організація страхової компанії	7	8,5
5	Управління діяльністю страховика	7	10
6	Контроль та звітність страхової компанії	7	10
7	Управління маркетинговою діяльністю	7	10
8	Управління ризиками страхової діяльності	8	11
9	Управління перестраховальною діяльністю	7	10
10	Управління фінансовою діяльністю страховика	8	11
11	Управління фінансовою надійністю страхової компанії	8	11
Усього годин		80	110

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Сутність та призначення страхової діяльності.
2. Види страхової діяльності, її здійснення та тенденції розвитку в Україні.
3. Суть поняття страхового менеджменту. Страхова організація як складна багатофункціональна система.
4. Місце та значення системного та ситуаційного підходу в страховому менеджменті страхової діяльності.
5. Принципи та функції страхового менеджменту на різних рівнях сприйняття.
6. Сутність та призначення регулювання страхової діяльності.
7. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності. Структура страхового законодавства України.

8. Державний нагляд та регулювання страхової діяльності – завдання, функції, права й обов'язки.
9. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку.
10. Здійснення контролю за діяльністю суб'єктів страхового ринку, забезпечення гласності їхньої діяльності і підтримки правопорядку в галузі тощо.
11. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої та нормативної бази регулювання страхової діяльності в Україні.
12. Розвиток страхової діяльності в Україні.
13. Стратегічний менеджмент страхової діяльності як динамічна сукупність взаємопов'язаних процесів аналізу середовища, визначення місії та цілей.
14. Особливості аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища страхової організації.
15. Стратегічні цілі менеджменту страхової діяльності та чинники їх вибору.
16. Класифікація стратегій страхової діяльності.
17. Стратегії бізнесу, функціональні стратегії та принципи їх формування. Складові оцінки та контролю реалізації стратегії.
18. Стан та напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні.
19. Структура та принципи організації страхового менеджменту.
20. Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на створення різновидів організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності на вітчизняному ринку.
21. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні. Акціонерна страхова компанія.
22. Процес створення страхової компанії: реєстрація страховика як юридичної особи та надання юридичній особі статусу страховика.
23. Поняття спеціалізації страховика: страховики, що здійснюють страхування життя; страховики, що здійснюють загальні види страхування; страховики, що здійснюють перестрахування.
24. Організаційна структура страховика. Класифікація організаційних структур страховиків, їх переваги та недоліки.
25. Управлінський цикл страхової компанії: аналіз та планування, організація діяльності, контроль та регулювання.
26. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності.
27. Ціль, задачі і основні функції автоматизованих офісних систем в страхових компаніях. Структура офісної системи.
28. Зміст та завдання управління якістю страхового продукту.
29. Класифікація страхових послуг по ознакам – ринкової активності, економічній, юридичній, по обсягу страхового захисту тощо.
30. Управління наданням окремих видів страхових послуг: управління їх розробкою, обсягом, структурою, якістю і реалізацією.
31. Договір страхування як основний інструмент для реалізації страхового продукту.
32. Страховий маркетинг. Розвиток продуктової стратегії страхової компанії.
33. Управління портфелем конкурентоспроможних страхових послуг. Концепція М. Портера.
34. Напрямки дослідження конкурентів: оцінка їх перспектив та дій. Позиції конкурентної боротьби, у яких можуть знаходитися страхові компанії.
35. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультативної групи, фірми Мак Кінзі та інші.
36. Сучасний стан та напрямки розвитку управління якістю страхових продуктів в Україні.
37. Сутність та особливості страхової послуги як товару. Роль продажів страхових продуктів в розвитку страхової діяльності.
38. Поняття, типи й основні принципи функціонування систем продажів страхових продуктів.

39. Загальні закономірності й основні напрямки прямої продажі та системи продажів через страхових посередників: незалежних страхових брокерів і професійних фінансових консультантів.

40. Переваги і недоліки різних систем продажів, їхній порівняльний аналіз і напрямки використання по видах страхових послуг.

41. Контролінг персоналу. Кадровий маркетинг. Система підготовки і перепідготовки персоналу та її організація.

42. Роль менеджера в управлінні страховою компанією. Аналіз та оцінка ділових якостей менеджера.

43. Сутність поняття «менеджмент ризиків», його мета і зміст в страхуванні.

44. Процедури менеджменту ризиків у страховій діяльності. Особливість ідентифікації й оцінки ризиків страхової діяльності.

45. Особливість страхування і перестрахування ризиків діяльності страхової організації.

46. Повний цикл управління ризиками і особливості основних етапів його застосування.

47. Сутність та функції перестрахування.

48. Законодавче регулювання перестрахувальної діяльності.

49. Принципи управління перестрахувальною діяльністю: відшкодування, граничної сумлінності й особливості їх додержання. Норматив максимальної відповідальності.

50. Управління перестрахувальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

51. Сутність, функції та склад фінансового менеджменту страхової компанії.

52. Фінансові ресурси страхової компанії, їхні джерела і форми руху.

53. Аналіз страхових операцій, факторів управління ризиком і фінансовими результатами.

54. Планування фінансової діяльності страхової компанії. Контроль фінансових результатів і прибутку, обсягу страхових резервів і спеціальних фондів.

55. Основні принципи й особливості управління фінансами страхової компанії.

56. Управління інвестиційною діяльністю страхової компанії.

57. Податковий менеджмент страхової діяльності.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Основні складові страхової діяльності та тенденції їх розвитку в Україні.

2. Способи страхування та відповідні їм види страхової діяльності.

3. Сутність страхового ринку та його стан і розвиток в Україні.

4. Зміст і призначення основних принципів страхування.

5. Сутність та передумови формування страхового менеджменту.

6. Суб'єкти страхового менеджменту.

7. Страхова організація як складна багатофункціональна система та її властивості.

8. Середовище страхового менеджменту та його структура.

9. Принципи та функції страхового менеджменту.

10. Взаємозв'язок менеджменту страхових операцій, менеджменту перестрахування та інвестиційного менеджменту страхової діяльності.

11. Необхідність, сутність та призначення регулювання страхової діяльності

12. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхової діяльності.

13. Державний нагляд та регулювання страхової діяльності - завдання, функції, права й обов'язки.

14. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг та її функції.

15. Реєстрація страхової компанії та її ліцензування.

16. Реєстрація та ліцензування суб'єктів страхового ринку.

17. Функції контролю, забезпечення гласності діяльності суб'єктів і підтримки правопорядку в галузі тощо.

18. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої бази регулювання страхової діяльності в Україні.

19. Стратегічний менеджмент страхової діяльності та його складові.

20. Стратегії страхової діяльності.

21. Аналіз зовнішнього середовища діяльності страхової компанії.
22. Методи аналізу внутрішнього середовища діяльності страхової компанії.
23. Характеристики SWOT-аналізу та його застосування у страховому менеджменті.
24. Стратегічні цілі страхового менеджменту та чинники їх вибору.
25. Види стратегій страхової діяльності та принципи їх формування.
26. Стан та напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні.
27. Зміст і принципи організації страхового менеджменту.
28. Аналіз організаційно-правових форм здійснення страхової діяльності на вітчизняному ринку.
29. Акціонерна страхова компанія та її структура. Представництво, агентство, філія страхової компанії.
30. Особливості створення страховика, що здійснює страхування життя.
31. Особливості створення страховика, що здійснює загальні види страхування.
32. Особливості створення страховика, що здійснює перестраховування.
33. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.
34. Основні типи організаційних структур страховиків, їх переваги та недоліки.
35. Етапи вдосконалення організаційних структур.
36. Управлінський цикл страхової компанії.
37. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності.
38. Інформаційні бази для страхової діяльності. Стан та напрямки розвитку інформаційного забезпечення вітчизняних страховиків.
39. Функції автоматизованих офісних систем в страхових компаніях.
40. Взаємозв'язок стратегії та планування менеджменту страхової діяльності.
41. Основні методи розробки планів менеджменту страхової діяльності.
42. Вимоги до поточного та оперативного планування страхової діяльності.
43. Вимоги до стратегічного планування страхової діяльності.
44. Бізнес-планування на етапі ліцензування страхової діяльності.
45. Технологія складання та практичної реалізації планів в страховій компанії.
46. Зміст та завдання управління якістю страхового продукту.
47. Управління здійсненням ризиковими видами страхування: сутність та складові.
48. Управління здійсненням страхування життя: сутність та складові.
49. Договір страхування як інструмент реалізації страхового продукту.
50. Механізм розробки страхового продукту.
51. Страховий маркетинг та його роль в страховому менеджменту.
52. Конкурентні можливості та середовище страхового продукту по концепції М. Портера.
53. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць Бостонської консультативної групи.
54. Аналіз страхового портфеля з використанням матриць фірми Мак Кінзі.
55. Управління страховим портфелем конкурентоспроможних страхових послуг.
56. Сучасний стан та напрямки розвитку управління якістю страхових продуктів в Україні.
57. Особливості страхової послуги як товару.
58. Поняття, типи й основні принципи функціонування систем продажів страхових продуктів.
59. Пряма система продажів страхових продуктів.
60. Системи продажів страхових продуктів з залученням страхових агентів.
61. Принципи управління мережею страхових агентів.
62. Системи продажів страхових продуктів через страхових та перестрахових брокерів.
63. Порівняльний аналіз систем продажів страхових продуктів.
64. Підсистема кадрового менеджменту страховика.
65. Основні професійні якості менеджера страхової організації.
66. Переваги принципу делегування повноважень в управлінні персоналом страховика.
67. Менеджмент ризиків страхової діяльності: його мета і зміст.
68. Особливість ідентифікації й оцінки ризиків страхової діяльності.

69. Характеристика ризиків страхової діяльності.
70. Принципи організації служби менеджменту ризиків страхової компанії.
71. Повний цикл управління ризиками страхової діяльності.
72. Організаційно-технічні способи управління ризиками страхової діяльності.
73. Фінансово-договірні способи управління ризиками страхової діяльності.
74. Страхування і перестрахування як засіб управління ризиками діяльності страховика.
75. Визначення, зміст та функції перестрахування. Законодавче регулювання перестрахувальної діяльності.
76. Принципи управління перестрахувальною діяльністю.
77. Управління пропорційним перестрахуванням.
78. Управління непропорційним перестрахуванням.
79. Порівняльний аналіз управління перестрахувальною діяльністю з вітчизняними та закордонними перестраховиками.
80. Сутність, функції та склад фінансового менеджменту страхової компанії.
81. Оцінка фінансових ресурсів страхової компанії.
82. Планування фінансової діяльності страхової компанії.
83. Основні принципи й особливості управління фінансами страхової компанії.
84. Управління формуванням страхових резервів.
85. Управління розміщенням страхових резервів.
86. Управління інвестиційним портфелем страхової компанії.
87. Управління платоспроможністю страховика.
88. Управління формуванням та використанням прибутку.
89. Управління податками страховика.
90. Показники, що використовуються в економічному аналізі страхових операцій.

10. Індивідуальні завдання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Загальні вимоги до контрольної роботи

Контрольна робота повинна відображати окремі теоретико-практичні проблеми страхування і виконуватися здобувачем вищої освіти після вибору ним відповідних питань (завдань). Виходячи зі специфічних особливостей навчальної дисципліни, контрольна робота виконується письмово у формі реферату, в якому розв'язуються конкретні ситуації.

При виконанні контрольної роботи здобувачі вищої освіти повинні:

- 1) уточнити завдання, визначити необхідні джерела для роботи над ним;
- 2) визначити тенденції розвитку процесів, що впливають із завдання, теоретично їх обґрунтувати та оцінити;
- 3) розкрити конкретні питання завдання;
- 4) сформулювати заключні висновки з висвітленням прогнозу розвитку процесу (явища) у перспективі.

Контрольна робота виконується здобувачами вищої освіти самостійно та обов'язково повинна містити:

- 1) зміст (номер завдання та його назву) контрольної роботи;
- 2) відповіді (із посиланнями на використану літературу) на питання варіанта контрольної роботи;
- 3) список використаної літератури.

При виконанні кожного завдання необхідно зазначити його номер та переписати умову.

Контрольна робота має бути викладена здобувачем вищої освіти логічно та технічно правильно оформлена, написана здобувачем вищої освіти власноручно чітким і розбірливим почерком в зошиті чи на аркушах паперу розміром 210×297 мм, допускаються інші варіанти — друкований (через 1,5 інтервали) або комп'ютерний текст (1,5 інтервали, шрифт типу Times New Roman – 14 пт). Сторінки мають бути пронумеровані і мати поля (зліва – 30, справа – 15, зверху і знизу – 20 мм).

Обсяг контрольної роботи не повинен перевищувати 15-20 сторінок. Наприкінці роботи

вміщується список використаних літературних джерел, ставиться підпис здобувача вищої освіти і дата виконання.

Варіанти контрольних робіт

Номер варіанта контрольної роботи студент визначає за останньою цифрою номера своєї залікової книжки. Для цифри «0» вибирається варіант 10.

Варіант 1

1. Комерційне страхування, його сутність і принципи.
2. Планування страхової діяльності.
3. Функції перестрахування та законодавче регулювання перестрахування.

Варіант 2

1. Зміст та склад страхового менеджменту.
2. Технологія складання та практичної реалізації планів у страховій компанії.
3. Принципи управління перестрахувальною діяльністю.

Варіант 3

1. Принципи та функції страхового менеджменту.
2. Управління наданням окремих видів страхових послуг (на вибір – автострахування, медичне страхування або страхування відповідальності).
3. Управління пропорційним та непропорційним перестрахуванням.

Варіант 4

1. Державний нагляд та регулювання страхової діяльності: завдання, функції, права й обов'язки.
2. Управління портфелем конкурентоспроможних страхових послуг.
3. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії: сутність, принципи.

Варіант 5

1. Стратегічний менеджмент страхової діяльності: сутність та складові.
2. Порівняльний аналіз систем продажу страхових продуктів.
3. Основні принципи й особливості формування та управління резервами страховика.

Варіант 6

1. Процес створення страхової компанії: реєстрація та ліцензування.
2. Система продажу страхових продуктів через страхових посередників.
3. Управління інвестиційним портфелем страховика.

Варіант 7

1. Вимоги до реорганізації та ліквідації страховика.
2. Кадровий менеджмент у страховій діяльності.
3. Управління платоспроможністю страховика.

Варіант 8

1. Необхідність, сутність та призначення контролю страхової діяльності.
2. Менеджмент ризиків у страховій діяльності.
3. Управління формуванням та використанням прибутку.

Варіант 9

1. Основні типи організаційних структур страховиків, їх переваги та недоліки.
2. Особливість ідентифікації й оцінювання страхових ризиків. Страхові тарифи.
3. Податковий менеджмент страхової діяльності.

Варіант 10

1. Інформаційно-технічне забезпечення страхової діяльності.
2. Способи управління ризиками у страховій діяльності.
3. Показники фінансового стану страхової компанії.

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти

Контроль та оцінювання теоретичних знань та практичних навичок здобувачів вищої освіти протягом вивчення дисципліни відбувається за результатами тестування, розв'язання розрахунково-аналітичних завдань, обговорення конкретних ситуацій, а також у процесі контролю самостійної роботи.

Робоча програма передбачає застосування трьох форм контролю знань здобувачів вищої освіти:

- *поточний контроль* проводиться за кожною темою шляхом тестування, перевірки індивідуальних та колективних завдань, обговорення конкретних ситуацій, перевірки завдань для самостійної роботи, кожне з яких оцінюється за відповідними критеріями у балах.
- *модульний контроль* проводиться за певним блоком тем шляхом тестування, виконання контрольної роботи.
- *підсумковий контроль*. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти враховується їх наступне ранжиювання:

I рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє усім обсягом навчального матеріалу на теоретично-репродуктивному рівні.

II рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє повним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами.

III рівень знань. Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює власні думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань аудиторної і самостійної роботи.

Порядок переведення оцінок у систему ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

12. Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» викладачем використовуються поточний та підсумковий контроль знань (опитування, контрольні та індивідуальні завдання, тестування тощо), презентації, екзамен (усний або письмовий).

13. Методичне забезпечення

1. Законодавство України про страхування: збірник офіційних документів станом на 3 вересня 2012 р. / [Упоряд. Руснак Ю. І.]. – К.: ЦУЛ, 2012. – 410 с.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-4>.
4. Деякі питання організації фінансового моніторингу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 р. № 747 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/747-2010%D0%BF>.
5. Про страхування: Закон України від 07.03.96 № 86/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vp/>.
6. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12. 07. 2001 р. № 2664-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/>.
8. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» від 1 липня 2004р. № 1961-IV.
9. Про затвердження форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та інструкції щодо їх заповнення : Наказ Міністерства Фінансів України від 26.04.2013 р. № 496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0805-13>.
10. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 17.03.2005 р. № 3755 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base21/ukr21633.htm>.
11. Про затвердження Принципів корпоративного управління: рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 22.07.2014 р. № 955 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>.
12. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 03.02.2004 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
13. Про затвердження Вимог щодо регулярного проведення стрестестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрестестів: розпорядження Нацкомфінпослуг від 13.02.2014 р. № 484 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0352-14>.
14. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): Постанова Кабінету Міністрів України № 913 від 07.12.2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-n>.
15. Методичні рекомендації щодо формування коду виду фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2010/28122010/metod-cody-new.pdf.
16. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Страховий менеджмент».

14.Рекомендована література

Основна

1. Актуальні проблеми фінансового управління. Глобальні тенденції і національна практика [Текст]: [колект. монографія] / [О. Г. Білорус та ін.]; за ред. Т.І. Єфименко; Держ. навч.-наук. установа «Акад. фінанс. упр.». Київ: ДННУ «Акад. фінанс. упр.», 2018. – 495 с.
2. Алексєєв І.В., Бондарчук М.К. Гроші та кредит: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 216 с.
3. Антикризове управління у забезпеченні фінансової стійкості банків / В.В. Коваленко, М. А. Ситник // Інфраструктура ринку. – 2018. Вип. 25. – С. 681-688.
4. Бізнес-моделі розвитку національної економіки та підприємницьких структур: сучасні реалії та перспективи: монографія з міжнародною участю / за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Журфонд, 2018. 408 с.
5. Бігдаш В.Д. Методичні аспекти бізнес-планування діяльності страхової компанії / В.Д.Бігдаш// Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – №3, Т.1- С.67-73
6. Бігдаш В.Д. Страхування: Навч.посіб. – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2007. – 448 с.
7. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 232 с.
8. Безпека та конкурентоспроможність економіки України в умовах глобалізації : Монографія [О.С. Власюк, А.І. Мокій, О.І. Іляш, В.І. Волошин, М.І. Флейчук, Т.О. Власюк та ін.] / За заг. ред. О.С. Власюка. К.: НІСД, 2017. 384 с.
9. Бурлай Т.В. Соціально-економічна конвергенція: теорія та практика: монографія / Тетяна Вікторівна Бурлай; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2019. – 364 с.
10. Варналій З.С., Живко З.Б., Білик Р.Р., Онищенко С.В., Живко М.О. Фінансова безпека: навч.посібник; за ред.З.С.Варналія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 300 с.
11. Варналій З.С. Використання теорії нечітких множин для оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / З.С. Варналій, А.М. Мехед // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука», Серія: «Економічні науки». – 2019. № 2 (22). С. 81-87.
12. Варналій З.С. Фінансові інститути та їх значення у розвитку сучасного фінансового ринку України / З.С. Варналій // Економіка і регіон. Полтава: ПолтНТУ, 2016. № 4(59). С.18-25. (Index Copernicus)
13. Вплив глобальних фінансів на валютно-фінансову систему України: Монографія / [Богдан Т.П., Шаров О.М., Сльозко О.О. та ін.]; за ред. д-ра. екон. наук Т.П. Богдан ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2017. – 356 с.
14. Гаманкова О. Страхова послуга як продукт діяльності страхових компаній в умовах ринку/ О.Гаманкова// Вісник КНУ імені Т.Шевченка. – 2008. – №104. – С.16-19
15. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2007. – 328 с.
16. Говорушко Т.А., Стецюк В.М., Толстенко О.Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: монографія. – К.: ЦУЛ, 2013. – 168 с.
17. Горбач Л.М., Каун О. Б. Страхування: навч. посіб. - К.: Кондор, 2010. – 520 с.
18. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків: навчальний посібник / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергєєва. К.: Центр учюової літератури», 2016. – 520 с.
19. Ефимов С.Л. Деловая практика страхового агента и брокера: Учеб. пос. – М.: ЮНИТИ, 1996. – 416 с.
20. Ільченко Г. О. Захист прав споживачів страхових послуг: Монографія / Г.О. Ільченко. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 184 с.
21. Інтегрована система управління ризиками банку: монографія / Н.П. Шульга, В.І. Міщенко, Л.Л. Анісімова та ін.; за заг. ред. Н.П. Шульги. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 440 с.

22. Коваленко В.В. Ризики відмивання грошей через банківську систему в умовах розвитку цифрової економіки / В.В. Коваленко // Бізнес-навігатор. – 2019. – Вип. 3-2 (52). – С. 83-93.
23. Коваленко В.В. Скорингова система оцінки ризику клієнта щодо використання ним банку для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / В.В. Коваленко // Приазовський економічний вісник. – 2019. – Вип. 3 (14). – С. 387-391.
24. Коваленко В. В. Управління ризиком забезпечення банківських позичок на основі методів ризик-менеджменту / В.В. Коваленко // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2016. – Вип. 12. – Т. 2. – С. 3-10.
25. Коваленко В.В. Фінансовий ринок України: сутнісний та функціональний аспекти / В. В. Коваленко // Економічний форум. – 2017. – №2. – С. 286-295.
26. Коваленко В.В. Роль контрциклічного регулювання в забезпеченні стійкого розвитку фінансового ринку України / В. В. Коваленко / Фінанси України. 2017. № 5. С. 77-95.
27. Конспект лекцій з дисципліни «Страховий менеджмент» для студентів спеціальності 8.030.508.01 «Фінанси і кредит» для всіх форм навчання /Павлов В.І., Павлов К.В., Сverdлюк І.В. – Рівне: НУВГП, 2014.-102с.: [Електронний ресурс].-Джерело доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2053/1/06-03-117.pdf>
28. Кравченко В. Розвиток методів аналізу платоспроможності страховика як складової фінансової безпеки страхової компанії / В. Кравченко //Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2013. – № 1 (21). – С. 87-88
29. Крегул Ю.І. Захист прав споживачів фінансових послуг: монографія / Ю.І. Крегул, О.Ю. Радченко. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 264 с.
30. Кнейслер О.В. Теоретичні засади управління активами страхової компанії / О.В.Клейслер// Наукові записки.Серія «Економіка» Випуск 12. – 2009. – С. 224-235
31. Кузьмін О.Є., Завербний А.С., Іващук Н.Л. Міжнародні страхові послуги: теоретико-прикладні засади: навч. посіб. – Львів: Львівська політехніка, 2009. – 200 с.
32. Кузьмін О.Є., Пирог О.В., Литвин І.В. Глобальна економіка: Навчальний посібник / О.Є. Кузьмін, О.В. Пирог, І.В. Литвин. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 300 с.
33. Кургин Е.А. Страховий менеджмент: управление деятельностью страховой компании / Е.А. Кургин. – М.: РосКонсульт, 2005. – 304 с.
34. Маркетинг у страхуванні[Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://www.student-works.com.ua/kursovi/BJD/960.html>
35. Моделювання економіки: підручник / В.С. Григорків. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 360 с.
36. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-пр. конф., м. Херсон, 25-26 квітня 2019 р. – Херсон: Видавництво ФОП Вишемирський В.С., 2019. 686 с.
37. Ненно І. М. Страховий менеджмент : навч. посіб. / І. М. Ненно. – Х. : Бурун книга, 2011. – 224 с.
38. Олешко Н.В. Управління достатністю капіталу страхових компаній. / Олешко Наталія Сергіївна Дисс. на здобуття наук.ступ.канд.економ.наук. Спеціальність 08.00.08-гроші, фінанси і кредит.-2016. 391с.
39. Основи довгострокового страхування: Навч. посіб./Головко А. Т., Денисенко М. П., Ковтун В. Г. та ін.– К.:Алерта, 2007.– 444 с.
40. Охріменко О.О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристичне підприємництво): Навч. посіб. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2005. – 416 с.
41. Партин Г.О., Селюченко Н.Є. Фінансовий менеджмент: Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 388 с.
42. Підсумки діяльності страхових компаній у 2016 році // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: < <http://forinsurer.com/files/file00334.pdf>
43. Плиса В. Й. Страховий менеджмент: навч. посіб. / В. Й. Плиса; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 377 с.
44. Полчанов А.Ю. Теоретичні основи страхового менеджменту /А.Ю.Полчанов//Вісник ЖДТУ.Серія: Економічні науки. – 2014. – №2 (68). – С.282-287

45. Практикум зі страхування: навч. посіб./ [Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Пікус Р. В. та ін.]. – К.: Київський університет, 2010. – 479 с.
46. Розвиток фінансових інститутів ЄС та виклики для фінансової політики України : монографія / [Борзенко О.О., Богдан Т.П., Шаров О.М. та ін.] ; НАН України, ДУ«Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». Електрон. ресурс. К., 2019. 372 с. :
47. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: Монографія / за ред. В. В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ, 2017. 304 с.
48. Сокиринська І. Г. Журавльова Т.О., Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник./ І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 300 с.
49. Стратегічне управління страховою компанією: Кол. Моногр. / В.М.Фурман, О.Ф.Філонюк, М.П.Ніколенко, О.І.Барановський та ін.; Наук.ред. та кер. кол. авт. д-р екон. Наук В.М.Фурман. – К.:КНЕУ, 2008. – 440с.
50. Стратегічне маркетингове планування в страхових компаніях : [монографія] / І.Л. Литовченко, В. Рулінська, Л.В. Новошинська, В.Г. Баранова; — Одеса :ИНВАЦ, 2014. — 280 с.
51. Страхование / Под ред. Т.А.Федоровой. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Экономист, 2005. – 768с.
52. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія/ О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва. – Суми, 2011. – 388 с.
53. Страховий менеджмент : підручник / С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін. ; за ред. С. С. Осадця. – К. : КНЕУ, 2011. – 333 с.
54. Страховий менеджмент : навч. посіб. / Куцик П.О. [та ін.]; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. - 243 с.
55. Страховий та інвестиційний менеджмент: Підруч./ Федоренко В.Г., Захожай В.Б., Чувардинський О.Г. та ін. - 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: МАУП, 2006. - 344 с.
56. Страхування: підруч./ [Ред. Базилевич В. Д.]. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
57. Страхування: Договори, суд, законодавство: Наук.-практич. посіб./ Укл. Нескороджена Л.Л. – К.: Вид-ць Фурса С. Я., КНТ, 2007. - 544 с.
58. Супрун А. А., Супрун Н. В. Страховий менеджмент: навч. посіб. – Л.: Магнолія 2006, 2011. – 301 с.
59. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика: монографія / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. — Черкаси: «Черкаський ЦНТЕІ», 2009. — 570 с.
60. Трегубов Е., Брижко О. Спори у сфері страхування. – Х.: Фактор, 2011. – 656 с.
61. Управління стійким розвитком економіки: теоретичні і практичні аспекти: Кол. монографія за ред. д.е.н., проф. Прохорової В.В. – Х. Видавництво Іванченка І. С., 2018. – 316 с.
62. Фінансова безпека підприємства: навч. посібник / З.С. Варналій, З.Б. Живко, Р.Р. Білик, С.В. Онищенко, М.О. Живко; за ред. З.С. Варналія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 300с.
63. Фінанси пенсійного забезпечення: Монографія / І.Я. Чугунов, О.В. Насібова. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 248 с.
64. Фінансовий моніторинг : навч. посіб. / Н.М. Внукова, Ж.О. Андрійченко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 204 с.
65. Фисун В. І., Ярова Г. М. Страхування: Навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2011. - 232 с.
66. Шаповалова Т. В. Економічні основи соціального забезпечення: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 128 с.
67. Шірінян Л. В. Страховий менеджмент [Електронний ресурс]: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 143 с.

Допоміжна

68. Братюк В. Сучасні аспекти й завдання страхового менеджменту / Віра Братюк // Галицький економічний вісник – Тернопіль: ТНТУ, 2014. – Том 47. – № 4. – С. 69-76.
69. Бланд Д. Страхование: принципы и практика. – М.: ФиС, 1998. – 414 с.

70. Дадико Г.Д. Маркетингові інновації як актуальний напрям розвитку страхового ринку України в сучасних умовах/ Г.Д.Дадико Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №5. – С.59-63
71. Ефимов С.Л. Организация управления страховой компанией: теория, практика, зарубежный опыт. – М.: Российский юридический издательский дом, 1995. – 150 с.
72. Ефимов С.Л. Энциклопедический словарь: Экономика и страхование. – М.: Церих-ПЭЛ, 1996. – 528 с.
73. Забурмеха Є.М. Страхова діяльність як об'єкт дослідження маркетингу/ Є.М.Забурхема //Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №6, Т.4. – С.173-177
74. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення/ О.А.Землячова// Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2014. – №2. – С.54-66
75. Зубец А.Н. Страховой маркетинг. – М.: Анкил, 1997. – 256 с.
76. Зубец А.Н. Страховой маркетинг в России. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1999. – 344с.
77. Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна Монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук, Марія Гіс. – Дніпро: Пороги, 2017. – 384 с.
78. Каліщук І. Сутність та особливості фінансового менеджменту страхової компанії/ І.Каліщук// Програма і матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів «Сучасні проблеми розвитку підприємств харчової промисловості: теорія та практика», 13-14 листопада 2014 р. – К.: НУХТ, 2014 р. – С. 184-186
79. Коваленко В.В. Оцінювання надійності банківських та небанківських фінансових установ / В.В. Коваленко / Інфраструктура ринку. – 2017. – Вип. 8. – С. 145-152.
80. Короткий курс лекцій з дисципліни «Маркетинг: теорія і практика»: [Електронний ресурс].-Джерело доступу: http://studme.com.ua/1881092115032/marketing/marketing_teoriya_i_praktika.htm
81. Маркетинг: Навч. посіб. для студентів екон. спец. закл. вищ. освіти / Д.О. Приходько; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. Харків: Бровін О.В., 2019. – 239 с.
82. Мікроекономіка [Текст]: навч. посіб. / О.С. Яцюк ; Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. – Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. – 189 с.
83. Никулина Н.Н. Страховой менеджмент: учеб. пособ. / Н.Н. Никулина, Н.Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 703 с.
84. Никулина Н.Н., Березина С.В. Финансовый менеджмент страховой организации: учеб. пособие. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 431 с.
85. Нечипорук Л.В. Закон Украины «О страховании»: Комментарий. – Х.:Одиссей, 2002.– 288 с.
86. Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник [З. Б. Живко, О.В. Черевко, Н.В. Зачосова, М. О. Живко, О.Б. Баворовська, В.О. Занора]; за ред. З.Б. Живко. Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2019. – 120 с.
87. Скорик Г.І., Швецова М.Б., Стецюк П.І.. Вступ до макро- і мікроекономіки: Навчальний посібник / Г.І. Скорик, М.Б. Швецова, П.І. Стецюк. Друге видання. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – 164 с.
88. Слинько О.Ю. Вплив економічної кризи на фінансову надійність страхових компаній в Україні/ О.Ю.Слинько// Молодий вчений. – 2015. – №12(27). – С. 157-160
89. Свидрук І.І. Креативний менеджмент: Навчальний посібник. / І.І. Свидрук, Ю.І. Осік Алма-Ата: «Бастау», 2017. – 360 с.
90. Трегубов Е., Брижко О. Споры у сфері страхування. – Х.: Фактор, 2011. – 656 с.
91. Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств: Монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук. Дн-вськ: Пороги, 2016. –520 с.
92. Чинёнов М. В. Страхование внешнеэкономической деятельности: учеб. пособие. – 2-е изд., стер. – М.: Омега-Л, 2008. – 244 с.
93. Фінанси підприємств корпоративного сектора економіки України: Колективна монографія / Зимовець В.В., Даниленко А.І., Терещенко О.О. та ін.; за ред. В.В. Зимовця; НАН

України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Електрон. дані. – К., 2019. 306 с. Режим доступу: <http://ief.org.ua/docs/mg/311.pdf>

94. Филонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины. – К.: Международная агенция «БИЗОН», 2008. – 448 с.

95. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія / В. М. Фурман. – К. : Наукова думка, 2006. – 334 с.

96. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. – К.: ІЕУГП, 2000. – 268 с.

97. Шляхи досягнення збалансованості фінансової системи України» 3б. Наук. статей/ за заг. ред. д.е.н. М.А.Коваленка. Херсон ХНТУ МОН України, Вид-во . ХНТУ., 2016. 109 с.

98. Шумелда Я.П. Страхування: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, розширене. – К.: Міжнародна агенція «БІЗОН», 2007. – 384с.

99. Kovalenko V. Internarial standards of financial support stability of the banking system / V. Kovalenko, A. Kerimov // Economic and Social Development. 37 th International Scientific Conference on Economic and Social Development – «Socio Economic Problems of Sustainable Development». Book of Proceedings. – Baku, 2019. – P. 938-947 (WoS).

15.Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет

100. Офіційна сторінка Президента України www.president.gov.ua

101. Урядовий портал Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua

102. Національний банк України www.bank.gov.ua

103. Міністерство економіки України www.me.gov.ua

104. Міністерство фінансів України www.minfin.gov.ua

105. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків «Держзовнішінформ» www.ukrdzi.com
Національні науково-дослідні інститути та центри

106. Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua

107. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова www.ucers.org

108. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій www.ier.kiev.ua

109. База українського законодавства в Інтернет www.lawukraine.com

Наукові та електронні бібліотеки в Україні

110. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського www.nbuv.gov.ua

111. Національна парламентська бібліотека www.alpha.rada.kiev.ua

112. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії www.dev.lac.lviv.ua/lib

113. Наукова бібліотека імені Максимовича www.lib-gw.univ.kiev.ua

114. Дніпропетровська обласна наукова бібліотека www.libr.dp.ua

115. Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека імені К.А.Тімірязєва www.library.vinnitsa.com

116. Львівська електронна бібліотека імені В.Стефаника www.lsl.lviv.ua

117. Одеська державна наукова бібліотека імені М.Горького www.ognb.odessa.ua

118. Велика економічна бібліотека www.economics.com.ua

119. Електронна бібліотека www.lib.com.ua

Міжнародні економічні і фінансові організації

120. Міжнародний валютний фонд (МВФ) (The International Monetary Fund) www.imf.org

121. Організація об'єднаних націй (ООН) (United Nations Organization) www.un.org

122. Світова організація торгівлі (СОТ) (The World Trade Organization) www.wto.org

123. Група Світового банку (The World Bank Group) www.worldbank.org

124. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) (International Bank for

Reconstruction and Development) www.worldbank.org/ibrd

Органи державної статистики

125. U.S. Department of the Treasury www.ustreas.gov
126. Bureau of the Public Debt T-Bill, Notes and Bonds www.publicdebt.treas.gov
127. U.S. Bureau of Economic Analysis www.bea.doc.gov
128. U.S. Department of Commerce www.doc.gov
129. National Bureau of Economic Research www.nber.org
130. Investment Company Institute www.ici.org
131. Joint Economic Committee www.house.gov
132. Statistics Canada www.statcan.ca
133. U.K. Office of National Statistics www.ons.gov.uk
134. Japan Economic Planning Agency www.epa.go.jp
135. German Federal Statistical Office www.statistik-bund.de
136. German Finance Ministry www.bundesfinanzministerium.de
137. German Federal Economics Office www.bawi.de